

Programa școlară
pentru disciplina

Educație teatrală

Clasa a XI-a
Trunchi comun (TC)

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina obligatorie *Educație teatrală* face parte din Planul-cadru pentru învățământul liceal, clasa a XI-a, având alocat un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar.

În elaborarea prezentei oferte curriculare, au fost valorificate recomandări din următoarele documente internaționale și naționale:

1. Internaționale

a) Comunicarea *Comisiei Europene privind dezvoltarea școlilor și calitatea excelentă a predării pentru un bun start în viață* (2017),

b) Recomandarea *Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții* (2018), în care sunt incluse și competențele artistice,

c) Recomandările UNESCO prevăzute în *Agenda de la Seul* și reconfirmate la *Congresul de la Abu Dhabi 2024*, ca obiective pentru dezvoltarea Educației Artistice și Culturale, cu rol în gestionarea provocărilor socioculturale și favorizarea formării în direcția adaptabilității și creativității,

d) *Declarația de la Frankfurt privind Educația prin Arte* (2019),

e) Analiza sondajelor internaționale, ca Programul privind evaluarea internațională a elevilor (PISA) al Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) sau Programul de evaluare internațională a competențelor adulților (PIAAC) al OCDE, prin care s-au constatat proporții ridicate de adolescenți și adulți cu aptitudini de bază insuficiente, cum ar fi, spre a da un singur exemplu, unu din cinci elevi au avut dificultăți grave privind dezvoltarea de aptitudini suficiente la citire, matematică și științe. De aceea, investirea în aptitudinile de bază a devenit mai relevantă ca oricând și, în acest context, recursul la tehnici și metode specifice artelor teatrale va fi un suport funcțional de mare efect.

2. Naționale

a) Legislația românească în domeniu (Legea 198/2023 a Învățământului preuniversitar),

b) Ordinul nr. 3593/18 iunie 2014 privind aprobarea Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar – planuri-cadru de învățământ și programe școlare, documentele naționale de politici publice referitoare la învățământul preuniversitar, finalitățile învățământului liceal, care conturează profilul de formare a elevului (https://www.edu.ro/sites/default/files/Profil%20formare%20absolvent_0.pdf)

Scopul disciplinei *Educație teatrală* este susținut de cerințele tot mai clare din spațiul educațional românesc de a se forma competențe adecvate și sine-qua-non în contextele sociale actuale, tehnologizate, orientate înspre integrarea comunicării online în toate domeniile de activitate, inclusiv în cadrul activităților didactice de la vârste mici.

Programa școlară contribuie la profilul de formare a elevului din învățământul liceal prin următoarele competențe cheie: *sensibilizare și exprimare culturală; competența personală, socială și a învăța să înveți; competența de citire, scriere și înțelegere a mesajului*, și vizează formarea adolescentului cu abilități sociale de bază și cultură comunicațională, capabil să înțeleagă lumea, să se exprime și să interacționeze armonios cu semenii. Aceste obiective se ating prin familiarizarea elevilor cu situații diverse de viață (care vizează comunicarea orală, expresivitatea și adoptarea comportamentelor sociale dezirabile) și prin utilizarea limbajului teatral.

Demersul de proiectare are în vedere nevoile elevilor de dezvoltare a creativității, a gândirii critice și de extindere a capacității de relaționare cu cei din jur. Astfel, elevii au ocazia să dobândească și să aplice în situații de învățare specifice artei scenice elemente de dicție și coerență în discurs, de coordonare motrică, lucrul în echipă, gestionarea conflictelor, dezvoltarea memoriei, a spontaneității, a imaginației, încurajarea comportamentului prosocial.

Disciplina *Educație teatrală* aduce următoarele beneficii:

- facilitarea dobândirii de instrumente creative ca urmare a utilizării limbajului teatral multidisciplinar (implicând corpul, mișcarea, sunetul, ritmul, gestul, cuvântul și imaginea);
- experimentarea unor noi posibilități de comunicare verbală și non-verbală și interrelaționare umană;
- învățarea unor metode de autoconcentrare, de relaxare și autoorganizare;
- corectarea conduitelor inadecvate, agresive și/sau violente, ținând prevenția fenomenului violenței școlare, precum și dezvoltarea abilității de gestionare a conflictelor;
- promovarea bunăstării individuale și de grup, precum și a incluziunii sociale;
- dezvoltarea abilităților proprii de înțelegere și de gestionare a emoțiilor;
- stimularea spontaneității și a curiozității;

- prevenirea lipsei de interes și a atitudinilor de ostilitate și indiferență față de cunoaștere.

Prin această disciplină, elevii își vor dezvolta capacitatea de lucru în grup, observarea, concentrarea atenției, imaginația, senzorialitatea conștientă, spontaneitatea, memoria, înțelegerea emoțiilor, libertatea de exprimare în public, intuiția, gestionarea conflictului.

Disciplina obligatorie *Educație teatrală* respectă principiile didactice de bază și promovează un demers de învățare de tip experiențial, în contexte concrete („*learning by doing*”), explorând modalități de lucru specifice teatrului.

În mod concret, profesorii de la Facultatea de Teatru a UNATC au reușit să realizeze, în ultimii ani, activități științifice, metodice și practice apreciate și de anvergură națională, prin:

a) Autorizarea și acreditarea *Masteratului de Pedagogie teatrală*, cu un profil al absolventului care să poată preda disciplinele opționale amintite,

b) *UNATC Junior*, un proiect de mare interes pentru elevi și părinți, prin care peste 30.000 de elevi au beneficiat de activități de formare și instruire, pe bază de jocuri teatrale. Organizat în două module (primăvară și toamnă), câte 10 întâlniri pe modul, la sediul UNATC București, dedicat copiilor și adolescenților cu vârste cuprinse între 0 - 19 ani, din București, precum și din județele învecinate; precizăm că acest proiect a fost finanțat constant de Ministerul Educației, prin FDI din 2016 până în 2024, precum și prin FSS, în 2017.

c) *Caravana UNATC*, prin care studenții de la Masteratul de Pedagogie Teatrală, împreună cu studenții din toate departamentele universității și doctoranzii din domeniul Teatru și artele spectacolului au interacționat cu elevii și profesorii din învățământul preuniversitar la sfârșit de săptămână sau în cadrul programului *Școala altfel*, în județe ca Ilfov, Argeș, Buzău, Suceava, Bacău, Prahova, Dolj, Timiș, Cluj, Mureș, Constanța, Harghita, Ialomița ș.a. Menționăm că, la aceste întâlniri, peste 10.000 de elevi au beneficiat de prezentarea metodelor și a tehnicilor specifice artelor teatrului, pe care le-au utilizat împreună cu propunătorii, în contexte tematice variate. În cadrul proiectului, s-au aplicat aproximativ 400 de chestionare, pentru a măsura gradul de creativitate a adolescenților de pe teritoriul țării, inclusiv din medii defavorizate (rezultatele sunt prezentate în cartea *Evaluarea creativității și a intereselor artistice ale elevilor. Un model de cercetare educațională*, care se regăsește în tabelul de mai jos). Precizăm, de asemenea, că acest proiect a fost finanțat de Ministerul Educației, prin FDI în anii 2018, 2019, 2020, conform următoarelor Fișe de Execuție: CNFIS-FDI-2018-0201, CNFIS-FDI-2019-0054, CNFIS-FDI-2020-0301.

d) *Programul „Teatru pentru Bac”* (finanțat de Ministerul Educației prin FSS 2024, 2025), care a cuprins 7 spectacole din programa de Bacalaureat: *Ion*, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, *Luceafărul*, *Moara cu noroc*, *Povestea lui Harap-Alb*, *Enigma Otiliei*, *Maitreyi*, 10 săptămâni (martie – decembrie 2024, mai – iunie 2025), 24 județe vizitate, 53 orașe + București, 120 de reprezentații, peste 28.000 de elevi de liceu beneficiari.

e) *Programul „Scena – școală fără catalog. Teatru și film aplicat în educația din învățământul preuniversitar”* (finanțat de Ministerul Educației prin FSS 2023) în care studenți de la toate departamentele universității au participat împreună cu colegii de la Masteratul de Pedagogie Teatrală la un număr mare de workshop-uri și training-uri pentru a se familiariza cu modul în care arta teatrului și filmului pot deveni forme de educație non-formală, pentru a înțelege principiile după care se aplică teatrul și filmul în educație. Ca urmare a acestui demers, numărul de grădinițe, școli gimnaziale și licee, cu care UNATC a semnat parteneriate în urma acestui proiect (prin organizarea de ateliere de teatru), s-a triplat.

f) *Programul „Teatru în școala de spital”* (realizat în cadrul parteneriatului UNATC cu IOB) a prilejuit studenților de la Masteratul de Pedagogie Teatrală și a nou înființatului Masterat de Teatru Comunitar și Terapeutic, întâlnirea cu elevi internați la secțiile de oncologie pediatrică, susținând demersul inițiat de Ministerul Educației (care se regăsește în Legea 198/ 2023 a Învățământului Preuniversitar, secțiunea a 3-a, art.72) privitor la educația egală pentru toți copiii României, indiferent de condițiile în care se află.

Structura programei școlare include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Standarde curriculare de învățare
- Standarde naționale de evaluare

- Sugestii metodologice
- Bibliografie

Programa școlară este realizată din perspectiva modelului de proiectare curriculară, în vigoare, la nivelul învățământului liceal:

- **Competențele** sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice ale unui domeniu sau rezolvarea unor probleme generale, în contexte particulare diverse.
- **Competențele generale** vizate la nivelul disciplinei obligatorii *Educație teatrală* jalonează achizițiile de cunoaștere ale elevului din învățământul liceal.
- **Competențele specifice** sunt derivate din competențele generale. Ele reprezintă etape în dobândirea competențelor generale și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare**, care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.
- **Conținuturile** învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.
- **Standarde curriculare de învățare** (sau de performanță) sunt criteriile de evaluare menite să indice gradul în care elevii ating obiectivele educaționale la sfârșitul unei etape de învățământ, servind ca repere pentru calitatea procesului de predare-învățare și asigurând o educație unitară și de calitate la nivel național.
- **Standardele naționale de evaluare** constituie o îndrumare pentru planificarea, coordonarea, derularea și utilizarea evaluărilor.
- **Sugestiile metodologice** includ clarificări conceptuale, recomandări de strategii didactice și elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Disciplina *Educație teatrală* nu formează actori, regizori, scenografi sau orice alt specialist în domeniul Teatru și artele spectacolului, și nu se adresează doar celor „talentați”. Educația teatrală este dedicată tinerilor care vor să se cunoască între ei, să observe conștient lumea și pe ei înșiși și să-și dezvolte creativitatea. În cadrul acestor ore, regula principală este „nimeni nu greșește niciodată”. Această regulă îl determină pe tânăr să aibă încredere în propriile păreri, să învețe să aleagă singur, să nu aștepte aprobare sau dezaprobare la fiecare acțiune și să-și dezvolte empatia. Primul pas, în ceea ce privește adaptabilitatea în societate, constă în înțelegerea problemelor celorlalți și identificarea metodelor asertive prin care se poate găsi soluția unor provocări ce privesc atât dinamica grupului, cât și dezvoltarea individuală a tânărului.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	Execută adecvat jocurile teatrale
CG2	Aționează creativ în contextul improvizației
CG3	Aplică mijloacele de expresie specifice teatrului în jocul de rol, în cadrul procesului de asumare a mecanismelor de gândire

COMPETENȚE SPECIFICE (CS) ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)

CG 1 - Execută adecvat jocurile teatrale

CS 1.1. Operează cu tehnicile și metodele jocurilor teatrale

- implicarea în jocuri teatrale care determină identificarea și potențarea aptitudinilor scenice fără constrângere (observarea, concentrarea atenției, memoria, senzorialitatea conștientă, intuiția, libertatea de exprimare în public, imaginația), elevul eliberându-se de limitările aprobării/dezaprobarii; de exemplu: Câte scaune sunt în sală?; Forme și culori; Oglinda; Diferențe; Refă linia; Refă cercul; Traseul observării; Paharul; Mâna magnetizată; Câți cai sunt la căruță; Continuă aplauzele; Mingea călătoare; Numărătoarea cu surprize; Steluța atenției; Crucea; Dârli da; Samurai; Memorie pe cerc; Asta-mi amintește de...; Dimineața mea; Plăcinta cu stafide; Radiografia; Motorășul simșurilor; Grădina deliciilor; Ce-ar fi dacă ar fi?; Posturile TV; Radioul; Conversație cu marșieni; Călătorie în jurul lumii; Fabrica de obiecte; Poveste pe cerc;
- participarea la jocuri teatrale pentru creșterea nivelului de literație, prin corectarea greșelilor gramaticale, de lexic și a celor de punctuație; de asemenea, se pot lucra exerciții pentru citire corectă sau pentru fixarea cunoștințelor la alte materii (în funcție de necesitățile clasei); de exemplu: Iupi/Iupa, Numără bățând din palme, Iii, ce frumoase sunt i-urile!, Dă comanda corect, Cu verbul nu-i de glumit!, Se aseamănă, dar nu-s la fel, Ce-i prea mult, strică..., Căutarea de pleonasme, Ghiveci fără sare, Neologisme buclucașe, Mașina de scris, Impro-show cu virgulă, Pornind de la o virgulă, Teatrul enumerării, Judecata virgulei;
- respectarea etapelor de desfășurare a jocului teatral: regulile, scopul participanților, punctul de concentrare - PDC, integrarea indicațiilor pe parcurs, participarea la momentul de reflecție.

CS 1.2. Ajustează propriul comportament în funcție de partenerii de joc

- aplicarea principiului de bază în arta scenică „Teatrul este artă de grup și nu artă individuală” (experiența teatrală, ca și jocul, este o experiență colectivă); de exemplu: Unde-s mulți puterea crește; Laserele; Indienii; Lasă-te condus; Cercul încrederii; Conversație în grup; Careul în ralanti;
- gestionarea comportamentelor în jocurile teatrale în funcție de conceptul „concesie și cooperare”; de exemplu: Ține mingea sus; Direcționează balonul; Insigna; Triunghiul echilateral;
- adoptă conduită adecvată și organizată în cadrul colectivului de lucru, înțelegând faptul că libertatea de exprimare artistică nu se poate câștiga decât prin disciplină; de exemplu: Pătratul roman (pe cerc, linii, diagonale); Traseul cu obstacole.

CG 2 - Acționează creativ în contextul improvizației

CS 2.1. Acceptă premisele jocurilor de improvizație

- integrarea parametrilor teatrali (de timp, de spațiu și de acțiune) în rezolvarea temelor de improvizație; de exemplu: exercițiul Unde?; Ce e dincolo?; De unde vin?; Unde intru?; Cât este ceasul?; Ce vreme este afară?; Cine bate la ușă?;
- acceptarea experimentării în spațiul scenic conform principiului „scena e scenă și nu o prelungire a vieții, scena are propria realitate, pe care actorii o acceptă și apoi o experimentează”; de exemplu: Construirea unei povești; Argumentare susținută; Dă și preia; Vreau și nu vreau; Intru, nu intru; Pleacă, nu plec.;
- relaționarea directă și adecvată cu partenerul în situația scenică, pentru declanșarea reacțiilor organice și a acțiunilor verosimile și necesare; de exemplu: AB-uri fără replică; AB-uri cu replică.

CS 2.2. Transformă soluțiile comune la problemele ridicate de joc, în acțiuni inedite, neașteptate, spontane

- construirea unei atelier în care atmosfera este de bună înțelegere colectivă, fără rivalitate, deoarece aceasta creează tensiuni artificiale; de exemplu: cele șapte aspecte ale spontaneității;
- înțelegerea rolului publicului ca parte integrantă, concretă din antrenamentul teatral; de exemplu: improvizație pe teme date din public; schimbarea deznodământului; Spuse el, spuse ea; Interconexiuni; Expansiunii povestirii; Slideshow;
- urmărirea dezvoltării ingeniozității și a inventivității doar ulterior unui proces organic, deoarece căutarea lor, în sine, conduce la mortificarea procesului scenic; de exemplu: Discuție pe literele din alfabet; Conversație în întrebări; Sunt un pantof.

CG 3 - Aplică mijloacele de expresie specifice teatrului în jocul de rol, în cadrul procesului de asumare a mecanismelor de gândire

CS 3.1. Operează cu conceptul esențial în teatru „actor = om”, ca drum către „Celălalt”

- experimentarea unor situații de viață reale/fictive diferite de experiența de viață proprie, aplicând principiul esențial „magicul Dacă”; de exemplu: Salutul magic, Statui vii, Cutia cu emoții, Orchestra corpului, Covorul fermecat;
- participarea la jocuri teatrale complexe, de improvizație în grup, în care toate rolurile sunt experimentate, pe rând, de toți elevii; de exemplu: teatru devised;
- implicarea în procesul scenic, prin folosirea propriilor experiențe de viață și transformarea acestora în situații scenice; de exemplu: exerciții de scriere creativă; exerciții din Teatrul Playback.

CS 3.2. Combină elementele constitutive ale artei teatrale pentru realizarea unor momente scenice

- analiza structurii unei piese de teatru aleasă (cu referire la piese semnificative din istoria teatrului românesc și universal) sau construită de elevi prin tehnica scrierii creative; se va ține cont de contextul istoric, ideile principale, relațiile dintre personaje, acțiuni, punct culminant, deznodământ, precum și de vizionarea spectacolelor de teatru profesionist, teatru radiofonic sau teatru filmat;
- susținerea unui moment scenic (convenția scenică, durata, dificultatea, implicarea elevilor în anumite roluri: actori, regizori, creatori costume, creatori muzică, organizator text, promovare se stabilesc de comun acord între profesor și clasa de elevi, în funcție de disponibilități și de dorințele acestora) în fața unui public;
- dezvoltarea gândirii creative ca atitudine, mod de viață, fel de a privi, de a investiga; asumarea creativității ca bucurie și comuniune ca proces de transformare a ființei umane, prin momentele scenice elaborate.

CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII

Domenii de conținut	Conținuturi
<i>Dezvoltarea de aptitudini specifice prin jocul teatral</i>	<ul style="list-style-type: none"> - observarea, ca prim pas spre cunoaștere și autocunoaștere; - concentrarea atenției. Punct de concentrare – PDC. Cercurile de atenție. Atenția distributivă/alternantă; - memoria inteligentă. Memoria asociativă. Memoria afectivă; - senzorialitatea conștientă. Orientarea în spațiu, coordonarea motrică, reacția la stimuli; - imaginația, ca bază a declanșării empatiei; - intuiția, drum către originalitate; - emoțiile pozitive, emoțiile negative; - libertatea de exprimare în public; - colaborarea și lucrul în echipă; - rezolvarea de probleme.
<i>Învățare prin experiență creativă</i>	<ul style="list-style-type: none"> - parametri teatrali: Unde, De unde, Când, De când, Ce, De ce; - magicul Dacă; - conflictul, ca bază a acțiunii scenice; - Eu în situația dată. Eu și Celălalt; - a acționa. A reacționa; - eliberarea de preconcepții, interpretări și presupuneri; - experiența personală concretă; - eu și partenerul; adevărul meu este în partener; - actualitatea comunicării; - relația cu publicul. Spectatorul ca partener.
<i>Deprinderea meșteșugului scenic</i>	<ul style="list-style-type: none"> - textul dramatic. Autori clasici în viziunea adolescentului de azi; - scenariul dramatic, ca formă de dezbateră, comunicare și cunoaștere a lumii înconjurătoare și a problemelor sociale; - regizorul și organizarea scenică. Repetiție sau refacere; - actorul – ființa care acționează interior și exterior; - tipologii de oameni și personaje dramatice; personaje pozitive, personaje negative; toate personajele sunt în noi; - tipologiile feminine și masculine în literatură, sursă de inspirație - figuri legendare, eroul, noneroul; - scenografia ca formă de expresie scenică; - coregrafi a și limbajului corporal; - teatrul – artă participativă; - realitatea scenică – întâlnire între spațiu, profunzime și substanță

SUGESTII METODOLOGICE

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul acestei discipline.

Elevul va dobândi cunoștințe, abilități, atitudini necesare pentru dezvoltarea sa armonioasă în această etapă de viață și își va conștientiza rolul său în cadrul colectivului prin activitățile desfășurate la disciplina *Educație teatrală*. Cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între această disciplină și altele din curriculum, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Proiectarea demersului didactic începe cu lectura personalizată a programei școlare, în succesiunea următoare: *competențe generale, competențe specifice, activități de învățare, conținuturi*. Demersul permite să se răspundă succesiv la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (identificarea competențelor)
- Cum voi face? (determinarea activităților de învățare)
- Ce conținut voi folosi? (selectarea conținuturilor)
- Cu ce voi face? (analiza resurselor)
- Cât s-a realizat? (stabilirea instrumentelor de evaluare)

Metoda specifică utilizată în predarea conținuturilor științifice este *jocul*, tehnică eficientă și atractivă, prin care elevii își dezvoltă competențe într-un sistem experiențial. Disciplina *Educație teatrală* contribuie la formarea profilului absolventului de liceu și prevede finalitățile prin care elevul devine autonom și creativ în învățare, deschis spre învățarea permanentă, încrezător în forțele proprii, capabil să comunice și să coopereze cu alții.

Disciplina *Educație teatrală* pentru clasa a XI-a dezvoltă următoarele competențe cheie: sensibilizare și exprimare culturală, competența personală, socială și a învăța să înveți, competența de citire, scriere și înțelegere a mesajului. Sunt vizați următorii descriptori la nivel de comportament.

1. Competența de citire, scriere și înțelegere a mesajului

1.1. Interpretează o varietate de texte și mesaje receptate în diverse situații de comunicare, inclusiv cele specifice diverselor domenii de cunoaștere, prin diverse media, în contexte formale și nonformale. Apreciază calitatea estetică a textelor receptate.

1.2. Formulează o varietate de mesaje și de texte, pentru a exprima opinii, idei, sentimente, argumente, contraargumente, în contexte formale și nonformale, inclusiv prin intermediul diverselor media, în forme adaptate contextului în care comunică.

1.3. Participă responsabil și creativ la o diversitate de interacțiuni în contexte variate, inclusiv în noile media, respectând convențiile de comunicare și apreciind diversitatea culturală.

5. Competența personală, socială și a învăța să înveți

5.1. Reflectează asupra rezultatelor învățării, prin raportare la exigențele proprii și la așteptările celorlalți.

5.3. Interacționează pozitiv cu alții într-o diversitate de contexte, inclusiv profesionale, manifestând respect față de puncte de vedere diferite, deschidere pentru rezolvarea de conflicte, încredere și empatie.

8. Sensibilizare și exprimare culturală

8.1. Utilizează creativ elementele componente ale limbajului cultural-artistic.

8.2. Investighează modul în care diferitele forme culturale prezintă, reprezintă și transformă lumea din perspectiva diversității culturale.

8.3. Participă la procese creative la nivel personal și de grup, identificând oportunități personale, sociale sau comerciale prin intermediul artelor și a altor forme culturale.

8.4. Se raportează etic și responsabil la proprietatea intelectuală și culturală. Promovează patrimoniul material și imaterial, local, național și universal.

Clarificări conceptuale

În programa disciplinei opționale *Educație teatrală* pentru clasa a XI-a, se folosesc următorii termeni specifici:

1. **adevărul personal** constituie scopul creației scenice, prin găsirea unui mecanism de gândire interior al fiecărui elev-actor. asemănător cu modul de gândire a personajului creat. Astfel, se realizează finalitatea traseului Eu-Rol-Personaj, în care Eul actorului se regăsește în Eul personajului.

2. **aptitudinile specifice teatrului** fac referire la observare, concentrarea atenției, memorie, senzorialitate conștientă, intuiție, libertate de exprimare în public, imaginație, putere de a empatiza, spontaneitate, armonizarea cu grupul;

3. **cercurile de atenție** constituie un instrument de lucru, cuprinzând determinante spațiale, după cum urmează: cercul mic (spațiul care se descrie în jurul elev-actor, altfel cunoscut drept spațiu intim); cercul mediu (se referă la încăperea/clasa/scena în care acționează elev-actor și tot ceea ce acest spațiu conține) și cercul mare (descrie spațiul ce poate fi acoperit cu privirea până la linia orizontului – stradă, cartier, sat, oraș);

4. **concesie și cooperare** este un principiu esențial în arta teatrului, care stă la baza activității eficiente și echilibrate de grup, prin faptul că fiecare participant își dezvoltă capacitatea de a interveni atunci când este nevoie de el, la fel cum va ști să aprecieze când este momentul să facă un pas înapoi și să permită altora să intervină;

5. **conflictul scenic** reprezintă principalul nucleu care generează acțiunea scenică (conflict, în sensul de păreri pro/contra în cadrul relațiilor umane ce se stabilesc în procesul artistic). Acesta este cel ce are puterea de a determina stabilirea de **teme** de studiu, **probleme** de rezolvat în funcție de tematica aleasă, **situații** ce trebuie înțelese și **sarcini** concrete ce derivă de aici, în atingerea **scopului** conținut în chiar tema ridicată de conflictul inițial;

6. **coordonate scenice**, pe baza cărora se dezvoltă procesul de creație în arta actorului. Acestea sunt: **teme**, **probleme**, **situații**, **sarcini**, **scopuri**. Parcursul este: un actor primește o **temă**; în acest moment se ridică o **problemă** (sau mai multe) ce trebuie rezolvată (rezolvate); acestea se pot subsuma mai multor **situații** care, implicit, dau actorului mai multe **sarcini** ce vor trebui organizate, după un traseu ce implică urmărirea unor **scopuri** clare, derivate din chiar tema primită. Nu există o soluție impusă de cineva. Niciun profesor sau regizor nu trebuie să impună, să stabilească, să fixeze felul în care elevul rezolvă tema primită;

7. **creativitatea în teatru** presupune patru tipuri de aptitudini reprezentative: sensibilitate față de problemele celuilalt/celorlalți, disponibilitatea receptivă, mobilitatea și originalitatea. Adolescenții creativi sunt mult mai receptivi față de impulsurile senzoriale, reacționând mai puternic la stimuli exteriori, modificându-se în trăirile interioare, în funcție de cunoașterea momentelor de viață din ce în ce mai variate. Reactivitatea crescută la stimulii exteriori nu poate fi considerată artă, însă acei oameni care au un aparat senzorial mult mai fin pot deveni creatori. Aptitudinile creative sunt perfectibile conform studiilor din psihologie. Dezvoltarea creativității în adolescență generează rezultate excelente în existența și activitatea (chiar și non-artistică) din viața fiecărui individ;

8. **fizicalizarea**, în teatru, se poate dobândi doar cu ajutorul mijloacelor de expresie artistică și a acțiunilor fizice determinate de relațiile și descoperirile scenice. Libertatea expresiei fizice duce către comunicare în procesul scenic, fiind calea către descoperire organică.

9. **improvizația** presupune că soluțiile trebuie găsite în acel moment, în acel timp și spațiu, într-o condiționare psihologică ce ține de fiecare elev-actor în parte. Temele nu trebuie niciodată rezolvate „la rece” de dinainte, adică „preparate”. Un plan bine încheiat de dinainte, un fel de mică regie prin care se rezolvă mental traseele scenice va duce întotdeauna la un rezultat formal, fără viață. În teatru, nu are valoare viața „gândită”, „organizată” de dinainte, ci viața trăită în acel moment ca-n realitate;

10. **jocul de rol** este o modalitate prin care copilul actor încearcă să înțeleagă și să își asume un alt mod de gândire, urmărind rolul pe care îl are în situația scenică nou creată. În acest proces, un factor important este imaginația, deoarece oamenii nu au trăit toate experiențele de viață cu care se întâlnesc în poveștile sau textele dramatice. Distanța dintre experiența de viață proprie și experiența de viață, care se cere prin rol, se acoperă cu imaginație. În antiteză, se găsește **interpretarea rolului**, care este ascunderea în spatele unui personaj, impunere artificială a personajului asupra personalității elevului-actor. Mai simplu spus, interpretare înseamnă a te face/preface/contraface;

11. **jocul teatral** este o formă de colaborare artistică colectivă, care asigură implicarea și libertatea personală necesară pentru experimentare. Aptitudinile specifice se dezvoltă prin tehnica jocului teatral. Arta teatrului în sine este o formă de joc, cu grade de dificultate diferite;

12. **magicul *dacă*** este principiul teatral de bază, prin care un om își poate asuma gândirea unei alte persoane, prin apel la imaginație, constituind primul pas către empatie. Cuvântul „dacă” este un impuls, un stimul al activității noastre creatoare interioare. Cu alte cuvinte, *ce aș face, în cel fel aș proceda într-o situație de viață a altui om?*;

13. **parametrii teatrali** sunt cei în funcție de care se construiește situația scenică. Parametrii teatrali sunt *unde, de unde* (se referă la determinanta spațială), *când, de când* (se referă la determinanta temporală), *ce, de ce* (se referă la determinanta acțională), *cine* (întotdeauna *EU*, în situația dată). În procesul de creație a actorului, se păstrează *regula celor trei unități*; în spațiul scenic trebuie să se răspundă acestor trei coordonate de bază: spațiu, timp și acțiune scenică. Mai există un aspect care se cere evitat cu orice preț în procesul scenic, respectiv *cum*;

14. **principiul acțiunii fizice** este principiul de bază în arta actorului, conform căruia acțiunea pe scenă este născută natural/organic/spontan, în urma unui gând. Doar în acest fel, acțiunea devine credibilă pentru spectator;

15. **punctul de concentrare (PDC)** ajută la izolarea pe segmente a tehnicilor teatrale, care, fiind complexe și suprapuse, pot fi astfel explorate detaliat; punctul de concentrare asigură controlul în Improvizatie, unde, altfel, spiritul creator nedirecționat ar putea deveni o forță mai curând distructivă, decât stabilizatoare; asigură concentrarea elevului-actor asupra unui punct mobil și schimbător; concentrarea asupra unui punct îl eliberează în vederea acțiunii spontane și îl pregătește pentru o experiență mai mult organică decât cerebrală;

16. **reacția organică/organicitate** în teatru se referă la capacitatea elevului-actor de a-și asuma veridic situații de viață cât mai diverse, de a trăi cu adevărat alte vieți;

17. **soluțiile/rezolvările scenice** este necesar să apară spontan, în urma unui proces psihologic organic, întreaga ființă a omului-actor trebuind să participe real și concret în momentul soluționării temelor din parcursul scenic;

18. **spațiul scenic** reprezintă spațiul de lucru în care se desfășoară atelierul/cursul de teatru, care este clar delimitat și poate fi transformat conform temelor abordate (în funcție de situațiile scenice pe care grupul dorește să le creeze);

19. **starea** este un cuvânt interzis în procesul de creație scenică, deoarece stările sunt trăiri emoționale care nu pot deveni scop al existenței scenice, ci momente născute în relație în interiorul unei situații, în condiții obiective. În creația scenică, emoția este o mișcare organică creată de joc, nu un scop de trăire în sine. Conform principiilor de bază, emoția nu se poate controla, domina, ci este doar reacție la procese organice;

20. **teatrul educațional** se referă la o formă de realizare a unui proiect teatral, în care implicarea fiecărui membru al echipei este relevantă pentru toate etapele și palierele de lucru, care promovează un mod de lucru creativ, democratic, cu rol în dezvoltarea culturală și prosocială a adolescenților. În teatrul educațional, primează dezbaterile problemelor de ordin social și dezvoltarea cognitiv-emoțională și doar într-o mică măsură finalitatea estetică.

Strategiile didactice

Teatrul este, fără îndoială, unul dintre mijloacele cele mai plăcute de a te dezvolta ca ființă socială, deoarece se bazează pe joc. Alegerea relațiilor și a grupurilor sociale potrivite pentru tineri, viitorii adulți, se poate îndruma și educa încă din copilărie. Descoperirea a „ceea ce vreau să fac în viață” va fi mai ușor de realizat dacă adolescentul va avea posibilitatea să se cunoască, să se exprime, să experimenteze situații sau profesii, așa cum se întâmplă prin jocul complex al teatrului.

Disciplina *Educație teatrală* are ca finalitate educarea ființei umane; în acest sens, se dezvoltă spiritul de observație, atenția, lucrul în echipă, gândirea creatoare, imaginația activă, limba și vocabularul, fizicalizarea, urmărindu-se și formarea și educarea ritmului, a vorbirii, a comunicării în public, pe niveluri de vârstă, interese și nevoi. Prin intermediul jocurilor și al exercițiilor propuse în cadrul disciplinei *Educație teatrală*, se urmărește cultivarea respectului și a plăcerii pentru munca artistică creată împreună: jocuri, momente scenice realizate, texte dramatice, decoruri și măști construite etc. Lucrul în grup, ca bază pentru formarea și dezvoltarea personalității fiecărui membru al echipei, în cadrul acestor activități, este esențial pentru programul și propunerea educațională.

Educația teatrală este o activitate preponderent practică. Disciplina are un accentuat caracter aplicativ, explorator care presupune implicarea directă a elevilor. Ei își descoperă aptitudini specifice și își formează competențe socio-emoționale, atât de necesare în viața de adult viitoare.

Educație teatrală se poate desfășura în diferite spații de învățare: sala de clasă, sala de sport, curtea școlii, parcul, cu o singură condiție: ca întreg colectivul să își asume „transformarea” spațiului respectiv în orice alt spațiu/timp cunoscut sau imaginat; iar această aderare la un țel comun îi va face pe elevi să se simtă bine, să-și manifeste starea de bucurie, să devină motivați în realizarea unor scopuri artistice comune. Conform principiului de bază: *arta teatrului e artă de grup și nu artă individuală*, în atelier se va pune accentul pe lucrul în perechi și în grup, favorizând integrarea, ajutorarea și stimularea reciprocă, dezvoltarea comunicării, a acceptării, a rezolvării unor situații nou apărute, a experimentării, conform principiului *concesie și cooperare*.

Acolo unde este nevoie, se va asigura utilizarea unor materiale didactice (mingi, cercuri, eșarfe, instrumente de scris sau desenat etc.), deși un principiu de bază în arta teatrului - *actorul face să existe lucruri care nu există* - ne motivează să lucrăm cu succes exerciții cu obiecte cărora, cu imaginație și convingere, adolescenții le pot schimba identitatea (de exemplu, un banal pahar de plastic poate deveni pocalul de aur din care bea un prinț o băutură miraculoasă ori un simplu pantof de sport poate deveni condurul de cleștar al Cenușăresei).

În derularea demersului didactic, se vor lua în considerare următoarele aspecte:

- cuprinderea tuturor elevilor în activitățile de teatru, adaptând exercițiile la particularitățile fizice și motrice ale vârstei elevilor; nu se vor utiliza jocuri care presupun eliminarea elevilor; prin rotație, rolurile de conducere/constituire de echipe se vor acorda tuturor elevilor;
- profesorul de *Educație teatrală* este un facilitator, ghid, antrenor, nu o ființă superioară elevului; dacă am privi sala de clasă din punct de vedere scenografic, profesorul nu se poziționează superior, antagonic, ostil față de elevi, ci întotdeauna va adopta o poziție de egalitate față de elev; în acest sens, punctul de pornire a tuturor activităților didactice este cercul sau semicercul, unde profesorul se alătură elevilor, asumându-și responsabilitatea comună pentru buna funcționare a grupului și a activității;
- profesorul nu are funcția de regizor în raport cu elevii și nu îi folosește în calitate de actori, ca să pună în scenă ideile sale regizorale; el este doar cel care îi ajută pe elevi să se dezvolte împreună, armonios;
- la cursul de *Educație teatrală* nu se folosește catedra, nu se dictează noțiuni teoretice, nu se dau teste scrise, ci se învață prin joc, se experimentează, se află lucruri noi și se stimulează creativitatea fiecărui copil în parte;
- în „*teatru nimeni nu pierde niciodată sau greșește*”, deci nu există învingători și învinși; ceea ce contează este implicarea și concentrarea atenției în activitatea didactică; toată lumea învață și câștigă doar atunci când acceptă ceea ce propun colegii și coordonatorul de joc; se exclud pedepsele și recompensele, pentru că acestea conduc la inhibarea elevului și, după caz, a colectivului;
- un joc nou predat se va relua doar pentru amuzamentul elevilor și se va căuta schimbarea unor teme, scopuri, reguli, chiar și cu sugestia elevilor în anumite situații. Exercițiile nu se fac niciodată identic, pentru că aceasta duce la mortificarea creației; teatrul cu și pentru elevi se construiește numai pe tărâmul *Improvizației*;
- jocurile de mișcare se pot lucra de la o clasă la alta, în contexte noi, respectându-se particularitățile elevilor;
- se recomandă ca, la fiecare oră, să se alterneze tipurile de exerciții pentru a nu plictisi elevii; fiecare oră de *Educație teatrală* va începe, obligatoriu, cu pregătirea organismului pentru efort fizic (încălzirea);
- după fiecare joc care solicită efort, se va lucra un exercițiu static;
- scopul orelor de *Educație teatrală* este acela de a forma elevilor abilități care să-i ajute în interacțiunea cu cei din jurul lor, nicidecum să pregătească viitori actori, regizori, scenografi, coregrafi;
- *Educația teatrală* oferă elevului libertatea de a propune idei, fără ca acestea să fie judecate și catalogate ca bune sau rele. Fiecare idee este acceptată, pentru că ea este rodul creativității tânărului;
- *Educație teatrală* oferă contextul individualității de a se integra în colectivitate, ca exercițiu de exersare a rolului de cetățean ca parte a unei comunități;
- elevii învață prin joc, experimentează și participă activ, astfel încât fiecare își dezvoltă diferite abilități într-un mod plăcut;
- diferența dintre joc și joacă: jocul presupune scop și reguli clare, pe care participanții și le asumă cu seriozitate și le respectă, fără constrângeri. Joaca este la polul opus, nu presupune implicarea serioasă

- a participantului și nu urmărește un scop bine determinat. În joc, copilul descoperă numeroase lucruri despre el însuși și despre lumea înconjurătoare, pe când în joacă, el urmărește doar să se distreze;
- jocul teatral are un obiectiv educațional, care este vizat de către profesor și împărtășit elevilor după finalizarea etapei de experimentare, și un scop, care este urmărit de către participanți;
- elevul învață să lucreze în grup: să coopereze cu partenerii de joc, să cedeze și să intervină atunci când este nevoie. Astfel, învață să fie *noi, nu eu*;
- reușita unei clase de teatru ține foarte mult de harul cu care profesorul (profesionalizat) coordonează activitatea de învățare (experimentarea) și de armonia care se creează între elevi.

Toate activitățile de predare vor respecta principiile didactice de bază, după cum urmează: principiul intuiției sau unității dintre senzorial și rațional; principiul legării teoriei de practică; principiul însușirii conștiente și active a cunoștințelor; principiul sistematizării și continuității cunoștințelor; principiul accesibilității cunoștințelor sau respectării particularităților de vârstă; principiul individualizării și diferențierii învățării; principiul însușirii temeinice a cunoștințelor.

Pentru proiectarea activităților de învățare, puteți folosi bibliografia propusă la sfârșitul acestui document, unde veți regăsi resurse teoretice și numeroase exemple practice.

Pentru a evalua procesul de evoluție a fiecărui elev, cadrul didactic va folosi evaluarea formativă.

Evaluarea inițială se face, în cadrul disciplinei *Educației teatrale*, doar în măsura în care profesorul dorește să identifice nivelul de competențe al elevilor, dar nu va realiza grupe distincte de elevi (începători și avansați), conform ideii că arta teatrului este o carte deschisă oricui, un loc de joc și experimentare, de dezvoltare și cunoaștere. Nu se vor face diferențe între adolescenții care au făcut teatru și cei care nu au făcut niciodată.

Evaluarea continuă, formativă este eminentamente practică în cadrul orei de teatru, focalizată pe competențele elevilor, introducând imediat rezultatele ei în fluxul educativ. Evaluarea formativă este internă și este axată pe proces, se face pe tot parcursul învățării, conform unui principiu de bază (exprimat de profesoara americană Viola Spolin): *pe scenă, important este procesul, nu succesul*. Evaluarea formativă urmărește două dimensiuni:

- evaluarea cu rolul de a fixa învățarea, de a o sprijini și întări, urmărind și progresul elevilor (*assessment for learning*) – permite reflecția asupra modului de învățare a elevilor și oferă direcții de optimizare. Pentru aceasta, se recomandă metode colective, interactive, cu rol atât de evaluare (achiziții și progres), cât și de fixare și consolidare a rezultatelor învățării, având o importantă funcție de sprijin a grupului de elevi în învățare. Metodele vor fi cu precădere din sfera celor alternative și complementare, inclusiv sub formă de exerciții și jocuri cu scop evaluativ;
- evaluarea cu rol de apreciere și evaluare a achizițiilor, în termeni de rezultate ale învățării – cunoștințe, abilități, atitudini, comportamente (*assessment of learning*). În acest scop, se utilizează autoevaluarea și interevaluarea (evaluarea colegială). Pentru evaluarea fiecărui elev, se recomandă metode de evaluare precum: activități practice, proiecte individuale și de grup. Este important ca profesorul să acorde feedback permanent pentru a evidenția progresul fiecărui elev, să încurajeze exprimarea ideilor, a argumentelor personale, expunerea și valorizarea produselor învățării.

Evaluarea finală, sumativă valorifică ambele dimensiuni (*assessment for learning* și *assessment of learning*) și poate avea forma elaborării unui proiect, a realizării unor activități în cadrul colectivului de elevi. Vor fi evaluate rezultatele obținute prin proiect, respectiv impactul acestuia în relație cu nivelul de atingere a obiectivelor, dar și modul de lucru și implicarea membrilor echipei, punând în valoare o componentă importantă a acestei discipline obligatorii – viața în grup, dinamica grupului și procesele de grup.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Apostol, Radu, *Teatru ca metodă. Teatru educațional*, UNATC Press, București, 2018
2. Apostol, Radu, *Teatru social. Perspective asupra rolului teatrului în raport cu societatea*, UNATC Press, București, 2018
3. Bețiu, Mihaela, *Elemente de analiză a procesului scenic*, UNATC Press, București | Universitaria Craiova, 2025
4. Boal, Augusto, *Jocuri pentru actori și non-actori*, Fundația Concept, București, 2005
5. Boldășu, Romina, *Despre expresivitate corporală în arta actorului*, UNATC Press, 2019
6. Brook, Peter, *Fără secrete, gânduri despre actorie și teatru*, Editura Nemira, 2012
7. Ciocșirescu, Thomas, *Curs de vorbire pentru actori și formatori*, UNATC Press, București | Universitaria Craiova, 2025
8. Cojar, Ion, *O poetică a artei actorului* – ediția a V-a, Editura Paidea - UNATC Press, București, 2025
9. Darie, Bogdana (coord.), *Basme și povești românești. Dramatizări pentru copii și adolescenți*, UNATC Press, București | Universitaria Craiova, 2025
10. Darie, Bogdana, *Curs de arta actorului*, UNATC Press, București | Universitaria Craiova, 2025
11. Darie, Bogdana, Boldășu, Romina, Jicman, Andreea, *Jocuri teatrale. Manual pentru clasele V-VIII*, UNATC Press, București | Universitaria Craiova, 2025
12. Darie, Bogdana, Boldășu, Romina, Jicman, Andreea, *Educație teatrală. Sugestii metodologice*, UNATC Press, București
13. Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, Bădoi Victor, *Jocuri teatrale de la A la Z*, UNATC Press, București, 2018
14. Darie, Bogdana; Sehlanec, Romina; Jicman, Andreea, *Arta teatrului pentru liceeni*, UNATC Press, București, 2017
15. Dobra, Georgiana Adelina, *Teatru aplicat în procesul de integrare a refugiaților - copii și adolescenți*, UNATC Press, București | Universitaria Craiova, 2025
16. Donellan, Declan, *Reguli și instrumente pentru jocul teatral*, Ed. UNITEXT, trad. S. Stănescu și I. Ieronim, București, 2006
17. Gîlea, Marius, *Primii pași în arta actorului: curs practic*, UNATC Press, București, 2017
18. Hedeș, Bianca, *Rolul artei teatrului în dezvoltarea comunicării copilului supradotat*, UNATC Press, București | Universitaria Craiova, 2025
19. Jianu, Magda, Jicman, Andreea, Boldășu, Romina, Trifan, Bianca, *Gramatica prin jocuri teatrale*, UNATC Press, 2024
20. Jicman, Andreea-Diana, *Teatrul ca mecanism de incluziune socială*, UNATC Press, București | Universitaria Craiova, 2025
21. Michailov, Mihaela, Apostol, Radu, *Teatru educațional. Jocuri și exerciții*, București, 2015
22. Muscalu, Dragoș, *Improv*, UNATC Press, București, 2019
23. Popa, Camelia (coord.), *Managementul grupului în pedagogia teatrală și cinematografică*, UNATC Press, 2019
24. Popa, Camelia, *Noțiuni de psihologia educației și managementul clasei de elevi*, UNATC Press, București, 2017
25. Sîrbu, Mihaela, *Cum să facem teatru de improvizație?*, UNATC Press, București, 2020
26. Spolin, Viola, *Improvizație pentru teatru*, UNATC Press, București | Universitaria Craiova, 2025
27. Stanislavski, Konstantin, *Munca actorului cu sine însuși: Volumul 1*, Nemira, București, 2021
28. Stanislavski, Konstantin, *Munca actorului cu sine însuși: Volumul 2*, Nemira, București, 2021
29. Trifan, Bianca, *Teatrul colaborativ: pedagogia dramaturgiei colective*, UNATC Press, București, 2020
30. *UNATC Journal of Drama Teaching* – revistă de pedagogie teatrală, în limba engleză

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Instituție de apartenență
BOBEICĂ LILIANA	Ministerul Educației și Cercetării
PAULIUC LĂCRĂMIOARA-ANA	Centrul Național de Curriculum și Evaluare
Prof.Univ.Dr.Habil CREȚU ADINA-BOGDANA	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” din București
Prof.Univ.Dr. / Director MEC JIANU MARIA-MAGDALENA	Ministerul Educației și Cercetării
Prof.Univ.Dr.Habil BOUREANU ALEXANDRU	Universitatea din Craiova
Lect. Univ. Dr. MUSTAȚĂ CRISTIAN-BOGDAN	Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” din București
Lect. Univ. Dr. PUIA DANA MIRELA	Universitatea de Vest Timișoara